

meningen rond sterven toe te laten. Ik herinner me dat Stijn zei dat hij zijn dode kip had opgegeten. Lien vertelde dat hun paard begraven lag en dat hij daar nu over kon rijden met zijn quad. Laurent riep uit dat als je dood was dat je een mummie werd. Maar wat is een mummie? En is Pieter zijn zusje nu een mummie geworden? Stien sprak over haar verdriet bij het overlijden van haar grootmoeder, van een kaarsje en een foto bij hun thuis op de kast, van het bezoek aan het kerkhof. Stien probeerde haar verdriet te tekenen. Ik vond het waardevol voor Pieter om te zien dat je gedachten en gevoelens ook in tekeningen kon omzetten.

Knutselen voor Fran

Tijdens het schooljaar vroeg Pieter een keer of hij iets voor Fran mocht knutselen. Hij wilde een kader maken met haar foto erin. Omdat ik geen andere foto ter beschikking had en de andere foto's in de boekenhoek moesten blijven hangen, besloten we Fran te tekenen. Even was hij ongerust dat hij dat niet kon maar stap voor stap, met hulp van een foto, is het ons toch gelukt. Klasgenootjes kwamen spontaan helpen en samen probeerden we vorm te geven aan het idee van Pieter. De verbondenheid tussen de kleuters verwarmde me. Zij waren er voor hem, ook al hadden ze het overlijden niet zo bewust meegemaakt.

Iets zeggen tegen het plantje

Met periodes wilde Pieter ook naar het herdenkingsplantje van Fran gaan kijken. De eerste keer gingen we met de hele klas samen en maakte we het perkje schoon: onkruid weg, afval weg. Ik sprak de nieuwe klusjesman van de school aan om hem de betekenis van het perkje uit te leggen en vroeg hem het mee te verzorgen. Soms wilde iemand iets tegen het plantje zeggen, soms waren we gewoon even stil. Sommige kleuters dachten ook aan iemand waar ze afscheid van hadden genomen, anderen gingen gewoon mee om bij Pieter te zijn.

Klasgenootjes van Fran

Ik werd ook nog wel geconfronteerd met het verdriet van haar klasgenootjes, mijn ex-kleuters. Zo waren er de knuffels van Anne, maar zo was er ook Lens. Zijn mama bracht me op de hoogte dat hij zich zorgen maakte over het herdenkingsplantje van Fran. Het verloor in de herfst zijn blaadjes en Lens was bang dat het zou sterven net zoals Fran. Zijn mama en ik hoopte dat het plantje de winter zou overleven. Ik was opgelucht en blij toen het zijn eerste groene blaadjes toonde. Er waren ook kinderen die de bedenking maakten dat hun juf (een collega) zou sterven omdat ze zo lang afwezig was. Ook bleven sommigen het braken van een kind associëren met sterven. Juiste informatie geven en

alert blijven voor wat kinderen zeggen, denken bleef belangrijk. We mogen niet vergeten wat ze meegemaakt hebben. Ze hebben tenslotte een klasgenootje verloren.

Een jaar later

De dag van Fran haar verjaardag kwam dichterbij. Ik had enkele gesprekken met haar ouders maar ook met mijn therapeut over hoe we dit zo goed mogelijk een plaats konden geven in de klas. Waar hadden ze nood aan? We besloten om de dag van haar overlijden meer aandacht te geven dan haar verjaardagsdag dus voorzag ik een klein momentje in de onthaalhoek. Pieter bracht die dag foto's mee van Fran en haar klasgenootjes en ook een knutselwerkje dat ze bij mij in de klas gemaakt had. Ik was blij met het materiaal. De foto's en de spiegel maakte het toegankelijker om samen even stil te staan bij Frans verjaardagsdag. Pieter koos om ook deze foto's en de spiegel in de boekenhoek te hangen. De spiegel wilde hij na lange tijd heel plots terug mee naar huis nemen. De foto's kreeg ik. Ik besloot ze tot het einde van het schooljaar te laten hangen en nam ze daarna mee naar huis.

Ondertussen had ik van Pieters mama enkele boeken rond rouwen met kinderen geleend. Ik heb die periode veel gelezen en een manier gezocht om Fran haar overlijden op school te herdenken. Ik vond er de woorden om aan de kinderen de cyclus van leven en sterven uit te leggen, kon de associatie leggen met dieren en planten. Begrijpelijk voor hen.

Zeepbellenpost

Ik vond er ook het idee van de zeepbellenpost. Kleuters konden in hun gedachten een mooie zeepbel vormen. Daarin konden ze hun gedachten of wat ze nog aan Fran wilden zeggen kwijt. Nadien stuurden we alle zeepbellen naar Fran op de regenboog. Het idee erachter was dat je altijd en overal aan iemand kan denken en dingen met die persoon kan delen. Nadien zijn we ook echt zeepbellen gaan blazen bij het herdenkingsplantje. Ik vergeet nooit het moment dat er een jongen naar me toe kwam en zei: "Juf, weet je wat ik in mijn zeepbel naar Fran gestuurd heb? Ik heb 'vriendschap' gestuurd".

De kinderen van het eerste leerjaar hadden ook zelf hun herinneringen, hun verdriet in een persoonlijk briefje geschreven. Sommigen kregen hun eigen woorden niet gezegd en gelukkig kon ik het van hen overnemen. Nadien ben ik even uit de klas gegaan om te huilen. De confrontatie met het verdriet van 'mijn' kleuters van vorig jaar was groot!

Opnieuw loslaten

Ook dit schooljaar eindigde. En ook nu zal ik weer moeten loslaten, een nieuw evenwicht zoeken. Ik zal een nieuwe klasgroep krijgen en Pieter zal naar een andere juf gaan, naar een andere klas. Mijn 'zorg' voor hem zal een nieuwe invulling moeten krijgen. Hoe weet ik niet, maar ik ben blij dat mijn klasdeur naast de zijne is. Dichtbij.

Ik voel dat deze ervaring mij veranderd heeft. Ik ben een andere juf. Ik hecht steeds meer belang aan de emotionele ontwikkeling van de kleuters die me elk jaar toevertrouwd worden. Ik heb meer aandacht voor verbondenheid in de groep. Vele dingen lijken nu zo zinloos. De situatie die ik meemaakte was uitzonderlijk. Ik moet weer terug naar mijn gewone opdracht in de klas. Afwachten of dit me lukt.

Lenny Nauwelaerts – Kleuterjuf Basisschool De Puzzel, Haacht

~ VERHALEN, VERKENNEN, VERSCHILLEN, VERTROUWEN, VERWERKEN, VERDIEPEN ~